

Donizetti-rariteter för första gången på DVD

Gaetano Donizetti: Il Castello di Kenilworth
Dynamic 37834 [1 DVD]

Gaetano Donizetti: Enrico di Borgogna
Dynamic 37833 [1 DVD]

Donizettis elisabetanska ring eller Tudorringen brukar den triptyk av operor

kallas som baseras på mer eller mindre sanna historier kring den engelska drottningen **Elisabeth I**. Efter att ha legat bortglömda och ospelade i mer än hundra år har just dessa tre: *Anna Bolena*, *Maria Stuarda* och *Roberto Devereux*, under de senare decenniernas belcantorenässans framgångsrikt införlivats nära nog i standardrepertoar och tillhör numera Donizettis främsta operatragedier. Men det finns faktiskt ytterligare en opera som borde ingå i Donizettis fresk över den elisabetanska historien – *Il Castello di Kenilworth*. Den skrevs året före Donizettis genombrott med *Anna Bolena* och även om den inte tillerkänns den självständiga originaliteten som de tre senare så är det ett moget verk med alla de förtjänster som visar på den habile och vuxet professionella Donizetti. Värt att uppmärksammas är en av Amelias arior (tidigare inspelad av Joan Sutherland) där Donizetti för första gången använder sig av glasharmonika vilket han ju senare införlivade i *Lucia di Lammermoors* vansinnesscen, en härlig svartsjukekollision mellan drottningen och Amelia, samt en mycket originell kvartett mellan de fyra huvudpersonerna.

Handlingen bygger – med en viss, om än begränsad historisk sanning – på en roman av **Walter Scott** och centrerar sig kring drottning Elisabet I av England och hennes vistelse på slottet Kenilworth. Elisabet älskar adelsmannen Leicester som är hemligt gift med Elisabets hovdam och förtrogna Amelia. Han slits mellan sin kärlek till Amelia och viljan att som drottningens favorit få tillgång till den engelska tronen. Av rädsla för att äktenskapet skall avslöjas håller Leicester Amelia instängd i en avlägsen del av slottet. Amelia uppvaktas brutalt av Leicesters väpnare Warney som när han blir avvisad beslutar sig för att hämnas och gör under operans gång flera misslyckade försök att ta livet av henne. Han får Amelia att tro Leicester har svikit henne vilket leder till att hon, efter att ha lyckats fly från sitt fängelse, för drottningen avslöjar hennes och Leicesters rätta förhållande. Elisabet förvisar Leicester från sitt hov men kommer så småningom på bättre och ädlare tankar. Elisabet ger sitt samtycke till Leicesters och Amelias äktenskap, Warney fängslas och operan slutar med en hyllning till Englands drottning.

Operan blev trots sångarlag av stjärnartister ingen succé vid sin urpremiär på San Carloteatern i Neapel 1829 och glömdes snart bort för att inte återupptas förrän 150 år senare när engelska Opera Rara uppförde verket 1977. Föreliggande DVD är från den årliga Donizettifestivalen i Bergamo 2018. En uppsättning som sceniskt inte skiljer sig från gängse belcantoproduktioner i

Italien: en statisk regi av **Maria Pilar Pérez Aspa**, en sparsmakad scenbild (**Angelo Sala**) med enstaka scenografiska element som förstärker tolkningen (här understryks Amelias hjälplöshet och förnedring genom en stor bur där hon sitter instängd) och praktfulla tidstypiska kostymer med nutida twist i material och skärning. Sångligt kan det knappast vara bättre. Röstfördelningen är något ovanlig: två sopraner och två tenorer. **Jessica Pratt** behärskar med sin kristalliskt raka sopran suveränt alla svårigheter och utvecklar så småningom en dramatisk intensitet som inte alltid finns hos henne. **Carmela Remigio** blir ändå föreställningens centrum i en både röstligt och sceniskt gripande och intensiv tolkning. Den 23-åriga **Xabier Anduaga** är ytterligare ett bidrag till tenordominans i den italienska 1800-talsrepertoaren. Anduaga har det "squillo" i rösten som visar på en framtida världstenor. Rumänen **Stefan Pop** är en jämbördig kombattant i de mer dramatiskt barytonala partierna och blir riktigt otäck som Warney. **Riccardo Frizza** leder utmärkt **Orchestra & Coro Donizetti Opera** i upptagning som ger betydligt mer operaglädje och tät sångdramatik än man kan vänta sig.

Enrico di Borgogna, Donizettis första uppförda opera i Venedig 1818 blev ingen större succé och lades ner efter några gånger och spelades aldrig förrän 2012 när - tro det eller ej - Enrico nästan två sekel senare återuppstod i Sverige! Anledningen var naturligtvis frestas man säga att vår främste belcantoexpert **Anders Wiklund** som genom sin vetenskapliga nyutgåva väckt operan till liv. Vid den utmärkta föreställningen i Vadstena kunde man konstatera att Donizetti redan då behärskade den solida teknik som gjorde att han - till skillnad från de flesta bland hans samtida massproducerande kollegor - alltid undvek de värsta rutinbanaliteterna. Man skall därför inte tro att *Enrico di Borgogna* är ett bortglömt mästerverk. Knappast något av numren har karaktär att det fastnar i melodiminnet. Operan visar inte heller spår av inflytande från det hetaste namnet på den italienska operakontinenten: **Rossini** utan påminner i sitt klassicistiska förhållningssätt mer om stilen hos hans älskade läromästare och mentor **Giovanni Simone Mayr**.

Handlingen tillhör den klassiska operans grundhistorier. Ovetande om att han är Burgunds rättmätige regent växer Enrico upp i enkla förhållanden i en alphy hos den herden Piero vars hustru dog efter att ha räddat Enrico. Enrico älskar Elisa som vid operans början har försvunnit. Hon har med våld bortförts av den nye härskaren Guido, sonen till Ulrico som tidigare hade störtat Enrico från

makten. Operan slutar med att Enrico som rättmätig regent återfår makten och sin älskade Elisa.

Här har man i Bergamo satsat stort med en för ovanlighetens skull nästan helitaliensk ensemble (undantaget är den sydafrikanske tenoren **Levy Sekgapane**) med stjärnor som **Anna Bonitatibus** som Enrico och **Sonia Ganassi** som Elisa. Verket spelades på den nyrestaurerade 1800-talsteatern Teatro Sociale i Bergamo och regissören **Silvia Paoli** och scenografen **Andrea Belli** låter handlingen utspelas på en pastischartad 1700-talsteater med många metateatrala och fyndigt ironiska inslag. Sonia Ganassi är inget oskyldigt offer och gör en underbart frodig primadonneparodi av den tillfångatagna Elisa, en rolig krumelur är den falske hertigens hovnarr Vitale i barytonen **Luca Tittoto**. Mycket bra är också tenoren **Francesco Castoro** som Pietro och **Levy Sekgapane** som Guido är utmärkta. **Anna Bonitatibus** med sin säreget vibrerande mezzo i byxrollen som Enrico gör Donizettis effektiva och medryckande melodier bättre än de egentliga är medan dirigenten **Alessandro De Marche** med orkestern **Academy Montis Regalas** och **Coro Donizetti Opera** ibland har lite svårt med slitningar i tempo och ojämna insatser.

Erik Graune